

In deze leereenheid staat het volgende kenmerkende aspect centraal:

		gedochtenen	
III	500-1000 tijd van moerassen en midlere voorge middeleeuwen middeleeuwen	9 het ontstaan en de verspreiding van de steden 10 de vrijwel volledige veroving van West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een antropocentraal agrarisch cultuur, gekarakteriseerd van hofstelsel en horigheid 11 het ontstaan van feodale verhoudingen in het brede 12 de verspreiding van het christendom in geheel Europa	- verspreiding - agrarisch-urbane - antieke - feodalisme - hofstelsel - horigheid - steden - zelfverrezenheid
IV	1000-1500 tijd van steden en staten hoge en late middeleeuwen middeleeuwen	13 de opkomst van handel en ambacht legde de basis voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving 14 de opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden 15 het begin van staatvorming en centralisatie 16 het conflict in de christelijke wereld over de vraag of de wereldlijke dan wel de geestelijke macht het grootste bevoegd te hebben 17 de expansie van de christelijke wereld, onder andere in de vorm van de kruistochten	- middelee - centralisatie - expansie - wereldlijkheid - handel - kruistochten - staatvorming - wereldlijk

Deze leereenheid bestaat uit verschillende leeractiviteiten. Deze kun je zelfstandig uitwerken. Jouw docent zal je voorzien van een deadline om deze leeractiviteiten af te ronden. In de regel zal dit op dezelfde dag zijn als waarop je bent begonnen aan deze leereenheid.

Indien je leerling bent op het Olympus College, en les hebt van Bor, kun je er ook voor kiezen om de alternatieve leeractiviteit uit te werken die je op de laatste pagina van deze leereenheid vindt.

Horigen geven een gedeelte van hun oogst af aan hun heer. Beluister de toelichting hieronder:

1:15

De vraag die in deze leereenheid centraal staat is:

Waardoor kon het middeleeuwse hofstelsel ontstaan en welke politieke, economische en sociale gevolgen had dit hofstelsel voor de heer en voor de horigen op zijn land?

Na het uitwerken van de leeractiviteiten uit deze leereenheid kun je:

- verklaren waarom het hofstelsel ontstond.
- uitleggen hoe dit hofstelsel functioneerde.

EN

- heb jij je verder bekwaamd in het aanleren van historische vaardigheden en principes van historisch denken (historische geletterdheid).

Een middeleeuws domein (met o.a. het hof van de heer en daaromheen verschillende boerderijen van de van de heer afhankelijke horige boeren). Beluister de toelichting hieronder:

0:56

Leeractiviteit 1: Beluister de onderstaande startinformatie. Hierin wordt het kenmerkende aspect dat centraal staat kort toegelicht.

2:30

Leeractiviteit 2 (basiskennis): Lees het artikel op de onderstaande website (dit artikel is ook als pdf-document terug te vinden op de website van Bor met het overzicht van alle leereenheden). In dit artikel wordt een onderscheid gemaakt tussen het hofstelsel en het leenstelsel.

Bestudeer dit artikel en werk de volgende vragen uit:

Hofstelsel en leenstelsel (Historiek)

1. Wat wordt er bedoeld met het begrip 'hofstelsel'? (wat?)

2. Rond welke periode ontstond het hofstelsel? (wanneer?)

3. Welke oorzaken van het ontstaan van dit hofstelsel worden in dit artikel beschreven? Gaat het hier om een politieke, economische of een sociale oorzaak? (waarom?)

(eerst) meer weten over soorten oorzaken en gevolgen?

4. Welke personen en/of groepen mensen waren betrokken bij dit hofstelsel? Welke rol speelde ieder van deze personen/ deze groepen binnen dit hofstelsel? (wie?)

Leeractiviteit 3 (basiskennis): Lees het artikel op de onderstaande website (dit artikel is ook als pdf-document terug te vinden op de website van Bor met het overzicht van alle leereenheden). In dit artikel wordt ingegaan op de positie van horigen en hun verhouding ten opzichte van de heer.

Horigen en horigheid
(Historiek)

Bestudeer dit artikel en werk de volgende vragen uit:

1. Wat is een horige? (wat?)

2. Rond welke periode ontstond deze horigheid? (wanneer?)

3. Welke motieven hadden mensen om horige te 'worden'? (waarom?)

4. Wanneer en hoe kwam er volgens dit artikel in West-Europa officieel een einde aan deze horigheid? En in Oost-Europa? (wanneer?)

Leeractiviteit 4 (ontwikkel historische geletterdheid): in deze leeractiviteit bestudeer je een bron en gebruik je deze bron om een beeld te vormen van het dagelijkse leven op het domein en de onderlinge verhoudingen.

De manier van leven van de middeleeuwse heer werd mogelijk gemaakt door de arbeid van de horigen (of lijfeigenen) op zijn landhuis. Naast zijn recht om huur, herendiensten en vergoedingen te innen van zijn lijfeigenen, bezat de heer ook politiek gezag over hen, inclusief het recht om een rechtzaak te houden om huurders te berechten voor misdaden en overtredingen van de regels van het domein. De volgende selectie, in 1918 gevonden in de archieven van een Engelse rechtbank, geeft een overzicht van een aantal door een heer behandelde zaken, de beslissing van de juryleden en de daaropvolgende straffen.

John Sperling klaagt dat Richard van Newmere op de zondag volgende op Sint-Bartholomeusdag (24 augustus) voor het laatst met zijn vee, paarden en varkens voorbijging, ten onrechte de maïs op zijn (John's) land vernielde. Daarnaast klaagt John dat er ook schade is toegebracht aan zijn tarweveld. Richard zal komen om zich hiertegen te verdedigen. Volgens de traditie betreedt hij deze rechtzaak 'zeshandig' [wat betekent dat hij zich laat vergezellen door drie getuigen die meekomen om te zweren dat Richard onschuldig is]. Simon Combe en Hugh Frith zullen er op toezien dat Richard en zijn getuigen zullen komen. Op straffe van een boete indien zij weigeren.

Hugh Free wordt beboet vanwege het laten grazen van zijn beest in de tuin van de heer. Getuigen in deze zijn Walter Hill en William Slipper. De boete zal 6 pence bedragen.

De twaalf juryleden hier aanwezig zeggen dat Hugh Cross het recht aan zijn kant heeft in het meningsverschil over wiens eigendom de heg is tussen zijn veld en dat van William White. Daarmee is deze zaak afgedaan en kan de rust wederkeren. Op straffe van 12 pence indien William White de discussie in deze niet beeïndigt.

Aan de hele gemeenschap van Little Ogbourne, zeven inwoners uitgezonderd, wordt een boete opgelegd van 6 shilling en 8 pence voor het niet op komen om de schapen van de heer te wassen.

(Ook) gepresenteerd is het feit dat de zoon van Robert Carter 's nachts het huis van Peter Burgess is binnengedrongen en vervolgens stenen tegen zijn deur heeft gegooid. De genoemde Peter heeft daarop alarm geslagen. Als gevolg hiervan wordt Robert tot een gevangenisstraf veroordeeld. Na vrijlating zal hij een boete van 2 shilling betalen.

Alle (land-)ploegers uit Great Ogbourne worden door de eed van twaalf mannen veroordeeld vanwege het beschadigen van het land van de heer. Zij zullen 9 shilling betalen omdat zij het land van de heer niet voldoende zorgvuldig hebben geploegd. En Walter Reaper omdat hij de heer hierover niet op tijd heeft ingelicht. Hij heeft geprobeerd deze informatie te verbergen voor de heer. Daarom zal hij een boete betalen aan de heer van 13 shilling en 4 pence.

1. Leg met een verwijzing naar de inhoud van deze bron uit welke conclusies eruit te trekken zijn over de verhoudingen tussen de heer en de bewoners van zijn domein.

2. Formuleer een waarderende vraag waarvoor deze bron bruikbaar zou kunnen zijn in de beantwoording.

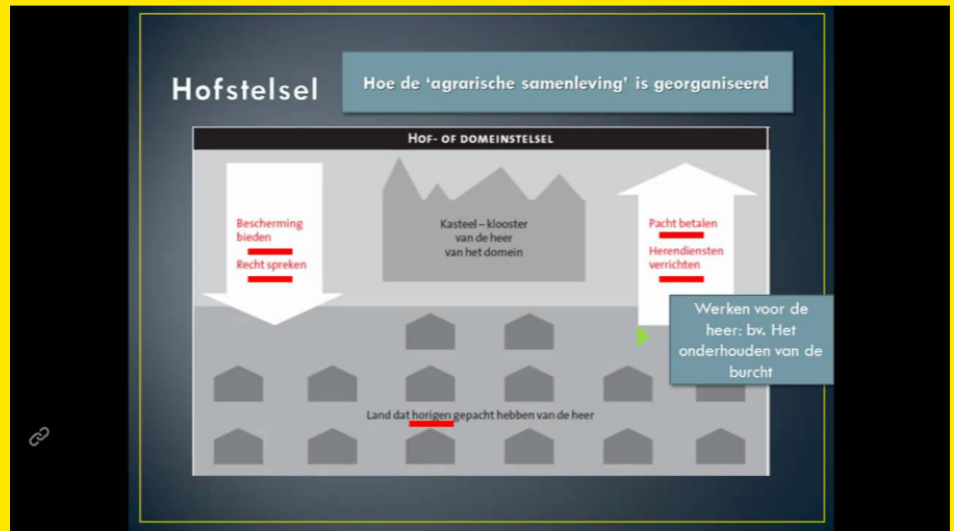
Weet je niet meer wat een waarderende vraag is? [Klik hier](#)

Leeractiviteit 5 (ontwikkel historische geletterdheid): sommige historici noemen de eerste eeuwen van de middeleeuwen 'de donere middeleeuwen'. Zij beschrijven deze eerste periode in West-Europa na de val van het Romeinse Rijk als een tijd van chaos en verval.

Beargumenteer in welke mate de bron die je bij leeractiviteit 4 hebt bestudeerd deze uitspraak wel of niet ondersteunt. Verwijs in je beargumentatie naar gegevens uit de bron.

Dit was de laatste leeractiviteit. Wil jij (een gedeelte van) jouw antwoorden laten checken? Klik dan op het 'handje' bovenin je scherm en selecteer 'please check'. Heb je naar aanleiding van deze leereenheid vragen? Klik dan ook op het handje maar selecteer daarna 'please help'. Omschrijf vervolgens zo duidelijk en precies mogelijk waar je precies hulp bij nodig hebt of wat je nog van je docent wilt weten.

Je kunt deze hele leereenheid, inclusief alles wat jij hebt ingevuld en aan feedback van jouw docent hebt ontvangen, als pdf-document bewaren. Deze functie vind je ook boven in je scherm.

Wil je een toelichting bij dit schema? Deze vind je hiernaast:

1:37

Meer weten over het hofstelsel?

Bekijk deze (oude) lesvideo van Bor.

[Aanvullende lesvideo van Bor over het hofstelsel \(en h...](#)

Alternatieve leeractiviteit (alleen beschikbaar voor leerlingen die les hebben van Bor):

1. Beluister de startinformatie die je op de eerste pagina van deze leereenheid vindt (leeractiviteit 1). Hierin wordt het kenmerkende aspect dat in deze leereenheid centraal staat kort toegelicht.
2. Bestudeer daarna in je HB pagina 50 EN paragraaf 3.2. Vul tijdens het lezen de onderstaande tabel in (neem deze over in je schrift):

Begrippen uit deze teksten (met een korte omschrijving van de betekenis!):	Historische gebeurtenissen die in deze teksten beschreven worden (geef een korte omschrijving van de gebeurtenis met een juist jaartal/ juiste jaartallen):	Historische personen die in deze teksten worden genoemd (geef de naam van de persoon en een korte uitleg waarom de betreffende persoon historisch significant (belangrijk) was:
		

3. Werk de opgaven bij paragraaf 3.2 uit in je werkboek en kijk deze zorgvuldig na. Het nakijkmodel vind je op de website onder het overzicht met de leereenheden onder de juiste historische periode.

4. Formuleer nu een beschrijvende vraag, een verklarende vraag EN een waarderende vraag die met behulp van de paragraaf in je HB beantwoord zou kunnen worden. Werk daarna het antwoord op al deze vragen uit.

[Klik hier wanneer je vergeten bent wat beschrijvend...](#)

5. Maak een foto/ screenshot van jouw samengestelde tabel EN de uitgewerkte en nagekeken opgaven bij paragraaf. Plak deze foto's/ screenshots hieronder (gebruik zo nodig ook de laatste pagina van deze leereenheid).

6. Klik op het handje (rechtsboven) en kies 'please check'.

7. Heb je naar aanleiding van deze leereenheid vragen over de leerstof? Kies dan opnieuw het handje en selecteer 'please help'. Typ dan jouw vraag/ vragen in het chatscherm. Jouw docent voorziet je zo snel mogelijk van feedback! Log op een later moment nog eens in om deze feedback te lezen of te beluisteren.

[Klik hier voor het overzicht van alle leereenheden van Bor](#)

